

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrletno: 1 RM. — Rpf.; celoletno: 4 RM. — Rpf.
Za Jugoslavijo četrletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire — 60.

O vojnih davkih.

Za vojne je treba denarja, predvsem denarja. Država ima višje izdatke, ker plačuje vojake in njihove svojce ter vzdržuje čisto povečan upravni aparat. Zato je velika Nemčija uvedla poseben vojni davek, ki se plačuje s petdesetodstotno doklado na dohodninski davek ali na davek na zaslužek. Kdor nima letno nad dvatisočstiristo mark dohodka, je vojnega davka oproščen.

Kateri kmet plačuje petdesetodstotno doklado na dohodninski davek, boste sedaj vprašali. Po zakonu, ki uvaža dohodninski davek, je prvih tritisoč mark dohodka iz kmetijstva ali gozdarstva dohodninskega davka prostih, če skupni letni dohodek ne presega svote 8000 mark. To velja enako za vojno doklado. Kmet, ki ima na primer iz kmetijstva ali gozdarstva 4000 mark letnega dohodka, plača dohodninski davek samo od 1000 mark. Če je ta kmet oženjen in brez otrok, znaša njegov letni dohodninski davek 26 mark, k katerim se prišteje še 50, odstotkov, to je 13 mark, vojne doklade. Skupno torej plača na leto 39 mark. Če ima taisti kmet enega ali več otrok in s temi otroki pravico do znižanja davka, je na podlagi tabele, predpisujoče dohodninski davek, davka prost. Torej odpade tudi vojna doklada. Čim več otrok ima kmečka družina, tem višji je lahko dohodek, ki se ne obdavči in ki je seve tudi prost vojne doklade. Postavodajalec se torej ozira na številčno jakost družine.

Vojna doklada se plačuje v četrletnih obrokih in sicer 10. marca, 10. junija, 10. septembra in 10. decembra. Za tekoče leto je bilo treba vojni davek plačati v prvem obroku dne 10. oktobra. Kdor sprejema mesečno plačo ali zaslužek, plačuje vojni davek v obliki delodajalčevega odtegljaja. Odtegljaje na plačah beleži delodajalec na posebni tabeli za zaslužek.

Poenostavljena je pravna pot, potrebna za razčiščenje te ali one davčne zadeve. Doslej je davkoplačevalec v slučaju, če je smatral svoj davek za previsok, vložil priziv najprej na finančni urad v Celovcu, nato na finančno sodišče v Gradcu ali kar že pravno pritožbo na državni finančni svet v Berlinu. Odslej ni več tako. Kdor smatra, da je krivično obdavčen, se bo bodisi ustmeno ali pismeno pritožil na finančni urad v Celovcu. Njegovo pritožbo bo obravnaval višji finančni prezident in jo končno veljavno rešil.

Nihče davkov rad ne plača. Le predobro se spominjamo, kako je še nedavno davčni eksekutor posečal kmečke domove kar po vrsti in bil povsod vse prej kot dobrodošel. Tako staro-veškega iztiravanja davkov Velika Nemčija ne pozna. Priznati moramo, da se novi davčni predpisi v veliki meri ozirajo na socialne in gospodarske prilike na deželi. Danes se dela stroga razlika med kmetom, ki ne more plačati, in med onim, ki noče plačati. Kdor noče plačati svojih davkov, je po mnenju države javni škodljivec in država z njim tudi tako ravna. Kdor ima več otrok, je deležen delekosežnih davčnih popustkov in olajšav. Prisilne iztirjatve davčnih zaostankov so po novih vojnih odredbah praktično domala nemogoče.

Država računa s prosto voljo davčno obveznih, da bodo svoje datjave točno in pravočasno vplačevali. Nekoč je bil davčni urad v očeh podeželskega ljudstva kmetov smrtni sovražnik. Poklic „dacarjev“ je bil med najmanj priljubljenimi. Kmet se je branil pota k davkariji dotle, dokler ga ni

priklicalo kako priporočeno pismo. Često je rajši zamujal važne termine in puščal davčne dopise neodprte ali vsaj nerešene. To vse je postalo danes brezpredmetno. Davčni uradniki imajo strogo naročilo, da se vedejo napram davkoplačevalcem ne kot iztirjevalci, marveč kot njihovi svetovalci. Finančni urad je glasom predpisov, veljavnih za vse javne urade dolžan, da točno in jasno odgovarja na ustmena ali pismena vprašanja in mu tolmači besedilo davčne postavodaje. Zato svetujemo, naj se davčne obveznice in

vplačilnice ne odlagajo ter ne zane-marjajo, marveč takoj pregledajo in to, če treba, ob prisotnosti davčnega uradnika ali drugega strokovnjaka.

Država izrecno želi, naj bi davek postal prostovoljna državljanska žrtev. Brez davkov ne more obstojati nobena država. Čim višja bo davčna morala ljudstva, tem večja bo državljanska zavest. Iz rednega plačevanja davkov pa izhaja tudi jasna zavest državljanske pravice, ki je v svoji kulturni vsebini pravica materinščine in pravica narodne vzgoje.

Žrtve pomorske vojne naraščajo.

V dveh dneh: 7 velikih ladij. — Rastoče razburjenje nevtralecev.

V zadnjih dveh tednih je bilo potopljenih na morju 10 velikih ladij. Pri tem so prizadete v prvi vrsti nevtralne države. Prva je postala žrtev najlepša nizozemska potniška ladja „Simon Bolivar“, ki je plula v smeri proti angleški obali in po poročilu nemškega poročevalskega urada ob viharnem morju zadela na angleško mino. Na krovu je bilo 400 potnikov in posadka, od katerih so do sobote pogrešali 126 oseb. Ladja se je takoj potopila. — Druga žrtev je bil jugoslovanski parnik „Carica Milica“, ki je tovorila premog za Jugoslavijo. Potopila se je ne daleč od mesta, kjer je šel na dno morja nizozemski „Simon Bolivar“. Posadka je bila rešena. — Istotako v bližini angleške obali se je potopila italijanska tovorna ladja „Grazia“, pri eksploziji je bilo ubitih 6 mornarjev. — Na južno-vzhodni angleški obali sta se dan navrh potopili an-

gleška ladja „Blackhill“ in švedska „Börjessen“. Ob nizozemski obali je postal žrtev plavajoče mine litvanski parnik „Kaunus“. — Končno se je spet na vzhodni obali angleškega otoka potopil 12.000 tonski japonski parnik „Terukuni Maru“.

Pomorske žrtve pomenijo za prizadete nevtralne države seve veliko gospodarsko škodo in jih stavljajo pred dejstvo, da je njihova pomorska trgovina v izredni meri ogrožena. Na grožnje Anglije, da polaga Nemčija v morje doslej nepoznane magnetične mine, so nemški politični krogi odgovorili med drugim: „Popolnoma verjetno je, da je potapljanje nevtralnih ladij uprizorila Anglija, da bi zamogla izvesti svojo namero zaplenitve nemškega blaga, namenjenega izvodu. Taki ukrepi nas zamorejo le še utrditi v sklepu, da vodimo vojno do končne zmage.“

Velika Nemčija.

S priključitvijo zapadnih poljskih pokrajin Nemčiji se je obseg nemške države povečal na 715.000 kv. kilometrov z 94.500.000 prebivalci. Upravno je država razdeljena na 10 dežel z deželnimi vladami (Anhalt, Badenska, Bavarska, Bremen, Braunschweig, Hessen, Lippe, Mecklenburg, Oldenburg, Prusija, Schaumburg-Lippe, Saška, Turinška, Wirtemberška), na pokrajino mesta in okolice Hamburg, Posaarje in 10 tako imenovanih „Reichsgaue“ ali dr-

Ogrska in sosede.

Po dolgem je spet govoril ogrski zunanji minister grof Csaky. Med drugim je izvajal to: „Varnost Ogrske se je povečala. Ohranili smo si vse prijatelje. Nemško zagotovitev prijateljstva je Ogrska vzela hvaležno na znanje. Ne bomo pozabili, da so se sinovi tega velikega naroda borili skupno s tisoči našimi v svetovni vojni in žrtvovali na ogrskih mejah svoje življenje“. Posebno pristržno je minister omenil Italijo in Jugoslavijo. Ugoto-

žavnih pokrajin (Gdansk, Koroška, Nišja Donava, Gornja Donava, Salzburška, Sudeti, Tirolska, Dunaj in Wartheland). Te pokrajine so pridružene naravnost pod upravo centralnih državnih organov. Od zasedene Poljske si je Nemčija pridružila 79.000 kv. km z 8 milijoni prebivalcev. Ostalo ozemlje bivše Poljske z 107.000 kv. km in 12.600.000 prebivalci je združeno pod nazivom „Generalgouvernement“ in ga upravlja minister Frank s sedežem v začasnem glavnem mestu Krakovu.

vil je, da se odnosi vidno boljšajo in da postajajo skupni cilji obeh držav vedno vidnejši. „Močna Jugoslavija je naravnost v interesu ogrske države.“ Kot predpogoj vstopa Ogrske v zvezo jugovzhodnih držav je minister označil dvoje: zveza ne sme biti proti nikomur naperjena, odnosi Ogrske do vseh sosed morajo biti predhodno razčiščeni. Ministrov govor je inozemstvo pozdravilo in ga tolmačilo kot poudarek vsestranske ogrske nevtralnosti.

Poljake bodo izselili.

Minulo nedeljo so se v Brombergu, mestu bivše zahodne Poljske, spominjali Nemcev, umorjenih po Poljakih. Navzoči gdanski pokrajinski vodja Forster je v svojem govoru med drugim dejal, da se bo to spominsko slavlje nemških žrtev odslej vršilo vsako leto, in zaključil: „Najčastnejša naloga vseh nas bo, da podvzamemo vse in da v nekaj letih odstranimo vse, kar kakor koli spominja na Poljake. To velja v prvi vrsti glede narodnostnega razčiščenja te pokrajine. Kdor spada h poljskemu narodu, mora to deželo zapustiti.“ To se pravi, da bodo smeli Poljaki odslej bivati samo na ozemlju, označenem kot „poljski guvernement“ in ne več v nemško označenih pokrajinah bivše države.

Jugoslavija.

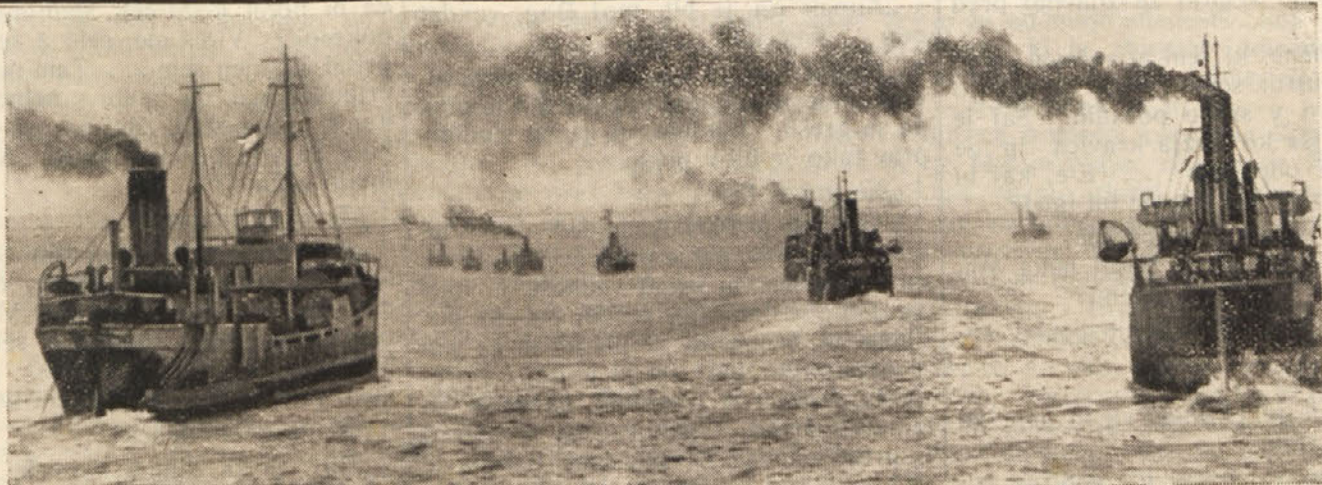
Vodja Hrvatov dr. Maček je dal nedavno nekemu ogrskemu dnevniku sledečo izjavo o Jugoslaviji: „Sporazum med Srbi in Hrvati je ustvaril čvrst temelj za skupnost Srbov in Hrvatov ter je oba naroda zedinil tudi na zunaj. Z njim je postala Jugoslavija še bolj močan tvorec miru na Balkanu in v srednji Evropi. S sosedi bomo sklepali tesne gospodarske in tudi politične zveze, zlasti z Madžarsko, Bolgarijo in Rumunijo. V sedanji evropski vojni bo Jugoslavija ohranila strogo nevtralnost.“

Prvi del mednarodne ceste skozi Jugoslavije odprt.

Na občnem zboru mednarodne zveze za turizem v Kopenhagenu na Danskem je bilo 1. 1932 sklenjeno, da se določi mednarodna cesta ki bo vodila skozi Evropo in sicer od Caleja čez Bruselj, Köln, Frankfurt, Dunaj, Budimpešto, Belgrad, Sofijo do Carigrada. Od tam pa preko Bagdada v Indijo in preko Damaska v Egipet in čez vso Afriko. Jugoslovanski del te mednarodne modernizirane ceste so pričeli graditi 1. 1935 in 23. novembra t. l. so slovesno odprli prvi že popolnoma dograjeni del te ceste, ki je dolg 205 km in veže madžarsko mejo z Belgradom. Cesta je veljala 252 milijonov dinarjev, torej pride na 1 km več ko 1 milijon dinarjev.

Gospodarski krogi v Budimpešti poročajo, da se pripravlja sporazum med Bolgarijo, Madžarsko in Jugoslavijo.

Kolika je svetovna letna produkcija zlata? Leta 1938 je porasla produkcija zlata na svetu za 60.000 kg, to je od 857.000 kg v letu 1937 na 917.000 kg. V teh številkah pa ni vračunana Rusija. Produkcija zlata se je dvignila zlasti v Avstraliji (za 16%), v USA (za 8% in južni Afriki (za 3%).

Trgovska ladja, obdana od križark.

Anglija skuša zavarovati svoj pomorski trgovski promet na ta način, da odpremlja trgovske ladje v spremstvu križark. Zander M.

Vznemirjena Nizozemska.

Nizozemska se boji, da ne bi postala prizorišče vojnih spopadov. Njena vojaška sila je v primeri s silami drugih držav-sosed neznamenita, njene meje napram Belgiji in Nemčiji potekajo v ravnini. Anglija jo lahko napade z morske strani, se polasti njenih pomorskih oporišč in tod pripravi svoj napad. Pomirile so Nizozemce nemške izjave, da bo Nemčija varovala nevtralnost svoje sosedne. Za vsak slučaj si je Nizozemska pomagala še na uprav svoj način. Njen velik zaveznik je namreč morje. Nizozemska obala je delno zamočvirjena, deloma krita z otoki. Velikanski nasipi branijo zemljo pred nenasiitim morskim elementom. Del teh nasipov je dala vlada porušiti in morje je poplavelo obsežne nižine. Z morske strani je Nizozemska sedaj kolikor toliko varovana, na suhem pa se zanaša na omenjeno izjavo.

Finska vztraja.

Pogajanja med Finsko in Rusijo so zastala. Sovjetski tisk beleži sicer ostre očitke proti Finski, vlada sama pa še ni ničesar pokrenila. Prevladuje mnenje, da noče Rusija spora gnati do skrajnosti in se zanaša bolj na čas kakor na orožje. Kaj hoče Rusija pravzaprav od Finske? Rusija terja, da mora biti finski zaliv pred Rusijo tako zavarovan, da ne bo možen noben napad tretje države na ruska pristanišča, in da mora biti prav tako zavarovano edino rusko pristanišče na odprtem morju, Murmansk. Zavarovanje si Rusija predstavlja tako, da bi zasedla nekatere važne otoke in premaknila svoje meje na jugu in severu Finske bolj proti zahodu, zato pa dala v zameno kos karelske dežele. Rusko-finska pogajanja sicer niso popolnoma prekinjena, a je popoln sporazum postal domala neverjeten.

Slovaško-nemška pogodba. — Minuli teden sta zastopnika Nemčije in Slovaške podpisala pogodbo, po kateri vrača Nemčija Slovaški vsa ozemlja, ki so ji bila odvzeta v letih 1920, 1924, in 1938. Predvsem so to pokrajine, katere so ob razpadu Čehoslovaške zasedli Poljaki.

Danska med dvema ognjema. — Danska je hkrati pričela trgovinska pogajanja z Anglijo in Nemčijo. V London je prispelo 16 članov danske deputacije. Anglija se posebno zanima za pridelke danske živinoreje. Pogajanje se bodo zaključila najbrže še v decembru. Istočasno je prispela v danski Kopenhagen nemška gospodarska delegacija in bo predložila nemške gospodarske težnje. Z ugoditvijo obeh frontama bo Danska podčrtala svojo nevtralnost.

Podkarpatski Nemci se ne bodo izselili. Vodja podkarpatskih Nemcev Karmasin je v nekem govoru pou-

daril, da je izrecna želja kanclerja Hitlerja, da se Nemci na karpatskem ozemlju ne izselijo. Ta narodna skupina hoče dokazati, da zamore tudi več narodov živeti v mirnem sožitju v eni državi, če spoštujejo drug drugega pravice.

Olimpijske igre 1940. — Finska, kjer bi se naj vršile olimpijske športne tekme v letu 1940, je vsled priprav v veliki zadregi. Dvomljivo je namreč, če se bodo športne igre sploh mogle vršiti. Obrnila se je sedaj na vse države, naj se izjavijo za ali proti prireditvi v finskem glavnem mestu Helsinkih. Medtem so se oglasili Amerikanci, ki bi olimpijske igre radi izvedli sami v ožjem krogu.

Teden v besedi.

Rumunska vlada je odstopila. Novo vlado je sestavil večkratni bivši ministerski predsednik Tatarescu. Zunanji minister Gafencu je obdržal tudi v novi vladi svoje mesto.

Angleške oblasti v Indiji so internirale nemško himalajsko ekspedicijsko, ki je nameravala doseči vrh Himalaje.

V poslednjih dnevih je v angleških vodah večje število parnikov in ladij zadelo na mine in se potopilo, med njimi tudi veliki jugoslovanski parnik „Carica Milica“, ki je bil s tovorom premoga na potu iz Anglije v Dubrovnik.

Ob priliki otvoritve italijanskih univerz je imel Mussolini na beneškem trgu govor, v katerem je več tisoč študentom dejal, da morajo imeti v rokah knjige, poleg njih pa tudi puške, ker je fašistični mir oborožen mir.

Kakor poročajo iz Helsinkov, bo finski parlament razpravljal o finko-ruskim spornih vprašanjih na tajni seji. S finske strani poudarjajo, da rusko-finska pogajanja niso dokončno prekinjena.

Dinarski dan v Sloveniji je pokazal dobre uspehe. Predzadnjo nedeljo je Slo-

venska straža nabirala darove za severno mejo. Samo v Ljubljani so dijaki nabrali nad 20.000, v Mariboru nad 15.000 din. Značke so pošle v dopoldanskih urah.

Preteklo nedeljo je odprl profesor Hunke v bolgarski prestolnici razstavo nemškega gospodarstva in nemške tehnike.

V Franciji je sodnija razpustila nič manj ko 149 organizacij, ker so bile osumljene, da so priključene sumljivim organizacijam.

Japonske čete naglo napredujejo iz Pakhoja proti meji francoske Indokine ter so od nje oddaljene samo še 50 km.

Parižani prebirajo letake, ki jih nad Parizom trosijo nemška letala. Medtem ko je časopisna cenzura v državi ostra, je prebiranje letakov dovoljeno.

Anglija je zaprla vsa svoja pristanišča na vzhodni obali. Pristajati in odhajati ne smejo ne angleške in ne nevtralne ladje.

Litavska vlada je priznala Slovaško in določila svoje diplomatske zastopnike.

V Beograd je prispel angleški lord Lloyd. Namen njegovega potovanja je očiten, pravijo nemški listi.

Najtežja angleška žrtev v minulem tednu je torpediranje križarke „Bel-fast“ po neki nemški podmornici.

Uspeh počestne zbirke dne 12. novembra znaša v vsej državi 11.873.854 mark, to je povprečno 50 pfenigov na družino.

Kancler je odredil, da dobivajo obmejni stražniki za zasluge posebne častne znake.

Salandra, prezident Portugalske, je praznoval svojo 70. letnico.

Nemčija je odpovedala mednarodne zimsko-sportne igre, ki so se vršile že več let v Garmisch-Partenkirchen.

Indijci so zagrozili z bojkotom angleškega blaga, če Anglija takoj ne ugodi indijskim zahtevam po samoupravi indijskega naroda.

Iz naše države

Pravni pouk na srednjih šolah.

Že svoječasno je pravni minister dr. Frank naglasil, da je treba narodu privzgojiti čut za pravo države in naroda. Napoved se uresničuje v tej obliki, da bodo člani zveze nemških pravnikov predavali učencem srednjih šol o pravu in o najvažnejših pravnih ustanovah. Na koroških srednjih šolah je v zimskih mesecih predvidenih zaenkrat pet ur pravnega pouka.

Občinski davek na pijačo.

S 1. januarjem 1940 imajo občine Vzhodne marke pravico, da obdavčijo vino in druge alkoholne pijače, žganje, mineralne vode, čaj, kavo in kar se še prodaja v gostilnah, izvzemši piva,

mleka in nekaterih drugih nealkoholnih pijač. Davek bo znašal pet do deset odstotkov sedanje prodajne cene v gostilnah. Določeno mora biti za vse pijače enakomerno in ne sme izvezati nobene navedenih. Odlok o obdavčenju mora prej potrditi nadzorstvena oblast.

Kmetijski izpiti v Südmarki.

Za doraščajoče kmečke fante so, kot smo svoječasno poročali, predvideni strokovni izpiti. Predpogoj je, da ima dotični zadostno prakso in je dovršil kmetijsko šolo. V letošnjem oktobru je v področju Südmarke položilo izpit 17 mladih kmetov. Za leto 1940 se pričakujejo številnejše prijave. Pogo-

Podlistek

Na onem svetu.

Elin Pelin.

(Konec.)

„Ampak, sveti Peter, tudi svojo osličo bi pripeljal“, ga je začel prositi ded Matejko, toda angel ga je že potisnil v raj tako, da ves osupel od začudenja ni mogel izreči svoje misli.

Komaj pa stopil v raj, se je ded Matejko spomnil svoje babe, ki je bila zapustila grešno zemljo že zdavnaj pred njim.

„Če so mene, ki sem pijančeval in jo pretepal, pustili semkaj, potem so njo prav gotovo v sredo posadili. Saj je bila krotkejša ko božja kravica in je vsako stvar odpustila . . . E-e, kaj bi bilo z menoj, če bi nje ne bil imel?“

Pa se je obrnil proti angelu:

„Hej, krilatec, ali je tukaj neka Matejkovica — Trena po imenu? . . .“

„Iz katere vasi?“ je povprašal angelček.

„Iz Podujena . . .“

„Je, je“, je rekel angelček in popeljal starega po raj.

„Joj, kakšna lepota, joj, kakšne čudovite stvari!“ se je čudil ded Matejko,

ko si je ogledoval te slavne rajske krasote, ki jih bodo gledali samo pravičniki.

„Ali je tudi pop Nikolaj tukaj“, je začel spraševati majcenega angela.

„Kdo?“

„Pop Nikolaj iz male cerkvice, ki nam je posojal denar proti visokim obrestim . . . Sram bi me bilo, če bi ga srečal. Dolžan sem mu bil, pa je umrl, in tudi moj dolg je umrl.“

„Pop Nikolaj je v katranu, dedek.“

„Stoj, ne govori! . . .“

„Častna beseda!“

„Anpak on je bil, moj Bog, vendar pop — svečenik! . . .“

„Vseeno . . . Tu ne štedimo nikogar, vsakomur po njegovih delih. Bil je pop, pa je grešil. Vladika, da je bil vladika, prav tako je bil v peklu.“

„Ne govori! . . .“

„Tudi on je kaznovan, ded . . . Vladika je bil, res, pa je bil preveč ponosen na svoje ime, in samo velikaše je imel za ljudi; siromašnih, revnih pa niti pogledal ni, sramoval se jih je, in če jim je dajal miloščino, jim jo je dajal s prezirrom, kakor da je gledal, da bi se jih čimprej znebil. Razkošno se je oblačil in preobjedal se je vsak dan, ljudi pa je učil, naj bodo vzdržni . . . Kaj to ni greh?“

Ded Matejko si je z roko otrl čelo in dejal:

„Kaj jaz vem, ali je greh ali ni. Preprosti ljudje smo, ne razumemo tega. — Pusti to, popelji me rajši v krčmo, da pogoltnem malo žganega, kajti v grlu me nekam peče.“

„E, dedek, tukaj nimamo krčme!“ je rekel angelček.

„Kako, nimate je?“

„Pri Bogu, nimamo je!“

„Ste pa čudni, a! Kaj je mogoče, da ob vseh teh krasotah nimate krčme? Kam naj se dene človek, da bi se počil, da bi popil kozarček žganja, da bi se pokrepil? Vidiš me, celó z zemlje sem prišel, utrujen sem . . . Tam nam je pop pripovedoval, da imate v nebesih vsega, kar si srce poželi, zdaj pa . . . Lepše bi bilo, da sem odšel v pekel. Ali tamkaj imajo krčmo?“

„Tam jo imajo.“

„Popelji me tjakaj, prosim te, kaj mi hočejo v tukajšnje dobrote, če pa nimate niti kapljice žganega! V peklu je resda hudo, toda navajen sem, trpel bom, medtem bo prišel čas, pa bom malo potegnil in odleglo mi bo.“

„Ni mogoče, dedek!“

„Eh!“ je zavzdihnil starček, „tole tukaj je ječi podobno! Niti iti ne moreš, kamor bi hotel!“

ji za polaganje izpita: dovršeno 18. leto, 4 letna praksa, dokazana s potrdilom okrožne kmečke zveze, dovršena kmetijska šola in potrdilo o politični zanesljivosti.

Važno za rokodelce.

Gospodarski minister je odredil, da smejo žene vpoklicanih samostojnih rokodelcev voditi možev obrat naprej, četudi nimajo za to potrebnih spričeval. Neoženjeni in ovdoveli rokodelci lahko določijo za svojega zastopnika v obratu tudi pomočnika, ki ima pomočniško spričevalo. Spremembe pa se naj javijo rokodelski zbornici. Trgovine in gostilne s takozvano realno koncesijo smejo istotako voditi žene oz. pomočniki, vendar je treba spremembo javiti tudi obrtni zbornici.

Še k nakaznici za obleke in perilo.

Razdelitev nakaznic bo trajala dalje časa. Najprej dobijo nakaznice žene in dekleta, nato možje in dečki in končno malčki do 3. leta. Posebni odrezki veljajo za šivalne potrebščine (sukanec, volno, svilo i. dr.). Za vsak odrezek se sme kupiti blago v vrednosti do 20 pf. Nakup je zaenkrat dovoljen za dobo 3 mesecev.

Vesti iz Jugoslavije

Niš je manifestiral za sporazum.

Ob priliki praznika družinskega patrona predsednika vlade Cvetkoviča so bili na njegovem domu v Nišu važni politični posveti jugoslovanskih državnikov. Poleg predsednika vlade Cvetkoviča in dr. Korošca je bila najvažnejša osebnost na tem sestanku voditelj Hrvatov dr. Maček, kateremu je Niš ob njegovem prihodu priredil veličastno manifestacijo. Predvsem so srbske množice navdušeno pozdravljale dr. Mačka, vzklikale slogi med Srbi in Hrvati, nakar je spregovoril dr. Maček in med drugim dejal: Sporazum bo rešil dolgotrajni mir med srbskim in hrvatskim narodom. Med njima nikdar ni bilo spora. Spore so podpirali dolgo časa tisti, ki so od njih živeli. Velika zasluga vašega sina, našega predsednika vlade, je, da je prvi spoznal, da temelji jugoslovanska država na slogi med Srbi in Hrvati in da brez skupnega dela država ne more obstojati. Trdno sem prepričan, da bode delo, ki sva ga s skupnimi močmi pričela s Cvetkovičem, kljub oviram končano v končno veljavno, okrepitev naše skupne države Jugoslavije.

Na cesti Sarajevo—Livno so te dni volkovi napadli nek avtobus. Kljub temu, da je avto vozil navzgor, je šofer tempo tako pospešil, da jim je ušel. Pri tem je avtobus povozil tri gladne zverine.

„Privadil se boš, dedek!“ je dejal angelček, da bi ga potolažil.

„Eh, da bi se šele sedaj učil!“ je vzdihnil ded Matejko in začel hitro govoriti:

„He, dečko,“ je govoril angelčku, „lepo bi bilo če bi tukaj še krčmo odprli. Takoj ko srečam Gospoda Boga, mu bom rekel naravnost v obraz, da bi bilo prav . . . Prvo in prvo, dacar menda ne more priti semkaj, vse drugo bo pa lahko!“

„Tukaj ni dacarjev, dedek.“

„Oh, ni jih?“

„Ni jih!“

„O sveta Mamka božja, tukaj bo pa zares lepo!“ je od veselja zavpil ded Matejko in potem ko se je prekrizal, nadaljeval:

„E, to mi najbolj ugaja pri vas.“

In odšel je, da bi čimprej našel svojo babo.

Edino sredstvo. Meta pride zaskrbljena k zdravniku in mu potoži: „Gospod doktor, nekam čudno se staram zadnje čase. Kadarkoli se pogledam v zrcalo, opazim nove znake staranja. Ali bi mi hoteli v odpomoč zapisati recept?“ — Zdravnik ji molče napiše listek, na katerem bere Meta pozneje tole zdravilo: Razbij zrcalo!

Čirom naše zemlje

Na lovu na „Strehi sveta“.

J. M. Trunk, Leadville, Colo., U. S. A.

„Streha sveta“ — kaj je to? Morda nas hoče Američan malo „potegniti“? Le počasi! Ne sodite prehitro, ker smo mi Američani vzeli vso hitrost v zakup. „Streha sveta!“ Ni treba, da se ti začne kar v glavi vrteči, še manj si delaj skrbi, da bi se menda meni kako kolesce preveč sukalo v glavi. Bodi miren, ne boš se ne prekucnil s te strehe, kakor se tudi meni in drugim, ki smo bili na strehi sveta celo na lovu, ni pripetilo nič, kvečjemu smo se malo preveč najedli, kar je pa v Ameriki čisto nekaj navadnega.

Streha sveta — „the roof of the world“ — je res le tam, kjer menda ruski boljševiki srašijo, da Angležem v Indiji kar lasje kvišku lezejo, namreč višavje Pamir v Aziji. Tja sta šla na lov tudi sinova rajnega našega predsednika Roosevelta. Ne mi, ki nimamo takih imenitnih očetov, in še manj potrebnega drobiža! Mi smo bili na lovu, da se čisto nič ne zlažem, na „vrhu“ sveta — „the top of the world“, kar bo morda še bolj imenitno, saj je „vrh“ še več kakor „streha“. Dalje bo pri tem imenitno tudi to, da nam ni bilo treba imeti prav ničesar pod palcem, kar nam je bilo v veliko pomoč, dasi bi nas take malenkosti ne bile prestrašile, saj smo v Ameriki in imamo vsega dosti, včasih celo dosti praznih žepov! „No,“ poreče kdo, „zdaj sem pa že radoveden, kam so ti ameriški „jogri“ šli na lov.“ Le potrpite, sčasoma pride vse na vrsto, in prav resnično, saj se lovci lažejo le tedaj, kadar ne govorijo resnice.

Da bomo na jasnem, saj sije pri nas solnce 350 dni v letu, povem, da je streha ali vrh sveta prav blizu nas. Mi, ki smo šli na lov, živimo namreč v mestu Leadville v Koloradu. Leadville imenujemo „mesto v oblakih“, po angleškem „the city in the clouds“. Laži pri tem ni, če ni kdo preveč siten. Saj smo še do 300 m višje kot je vrh Triglav!

Ker živimo tako visoko, tudi streha ali vrh sveta ne more biti preveč daleč. Res je tako, ker vrh sveta je komaj kakih dobrih 10 milj (17 km) od našega mesta proti severu. Po krasni gorski cesti prideš na prelaz Tennessee. Tu je razvodje med Atlantskim in Pacifiškim morjem. In ta prelaz se imenuje, ali po pravici ali ne, o tem se sami poravnajte z Američani, the top of the world — Streha ali Vrh sveta“. Kdor misli, da lažem, naj pa sam pride sem pogledat!

Prelaz je 3184 m visok, torej 114 m višji kakor mesto Leadville. Ker vodi čez prelaz Tennessee resnično na najvišji točki na svetu normalnotirna železnica (Donver Rio Grand R. R.), imenujejo to točko „the top of the world“. Ozkotirna železnica Colorado Southern R. R. gre nedaleč od Leadville čez prelaz Boreas, 3498 m visoko, a to je ozkotirna železnica z majhnim prometom.

Upam, da bo s tem pojasnilom stvar vsakomur razumljiva. Kakor je torej gola resnica, da je „streha sveta“ prav blizu našega „mesta v oblakih“, tako je tudi resnično, da smo šli na lov na to streho sveta, in da se je že zdaj zavarujem zoper vsako laž, in je resnično tudi vse, kar smo tam doživeli (seveda za onega, kdor hoče verjeti).

Kako je do lova prišlo.

Američani so vsi lovci. Najstrastnejši lovci pa so taki „Američani“, ki so še včeraj kje v Evropi zemljo tlačili. Lov je tu prost. Marsikateremu „divjemu lovcu“, ki je v evropskih razmerah slišal kroglo kakega gozdarja žvižgati okoli ušes, se bodo pač sline cedile, jeli? Primaruha, da bi streljal, kar bi iz pinje moglo! Ampak le ne prehitro.

Največja svoboda ne zahteva največje omejitve samo v političnem življenju, temveč tudi pri lovu. Zlorabe ni mogoče popolnoma zatreti, najmanj pa pri lovu. Razume se, da so pri lovu strahovito grešili, uničevali, saj je človek mojster v uničevanju svojo ško-

do. „Prosti“ lov zelo omejujejo strogi zakoni, ki jih izdaja vsaka država v svojih državnih mejah. Vsak zakon ima pa vendar svojo luknjo, dasi se vobče ravnamo strogo po zakonih, ker Američan v teh stvarih ne razume šale in je „špehkamra“ kar pri rokah, ali vsaj velika luknja v denarnici. V okviru zakonov pa gre lahko vsak na lov, tako da se more v resnici govoriti o „prostem“ lovu, ker ni najemščine.

Ne vem, kako so moji Leadvilčanje izsledili, da tudi v meni utripa lovska žilica in me muči lovska strast. Morda so samo splošno sodili, a zadeli so. Moj stari oče je bil doma pri Železnikarju na Dovjem in je bil kot pristen Gorenjec strasten lovec. Od njega je prešlo nekaj meni v kri.

(Dalje sledi.)

Senator Franc Smodej — šestdesetletnik! — Dne 17. novembra je obhajal v Beogradu svoj šestdeseti rojstni dan veliki prijatelj koroških Slovencev in sedanjí član senata kraljevine Jugoslavije Franc Smodej. Smodej je posebljen kos naše koroške slovenske zgodovine. Rodom Štajerc je prispel k nam kot mlad bogoslovec, bil leta 1903 posvečen v duhovnika in je nastopil svojo prvo kaplansko službo v rožanskem št. Jakobu, kjer je tedaj župnikoval neumorni delavec preč. g. Matej Ražun. Naslednji mesti sta bili v podjunske št. Vidu in v Prevaljah. Nato je bil premeščen v Timenico, leta 1907 pa je prevzel uredništvo „Mira“ in tajništvo tedanje politične centrale slovenske koroške družine. Delo pri listu in v narodni organizaciji je bilo izredno plodonosno. V veliki meri je zaslug g. senatorja Smodeja, da smo se koroški Slovenci začeli vzbujati po vseh dolinah in smo po narodni zavesti tekmovali s svojimi rojaki onstran Karavank. Ob prevratu je bil g. Smodej nekaj časa poverjenik narodne vlade za Koroško. Po glasovanju se je preselil v Jugoslavijo ter postal glavni urednik ljubljanskega „Slovenca“. Od leta 1925 do 1929 je bil jubilat slovenski poslanec v beograjskem parlamentu, od leta 1936 pa je član jugoslovanske senata. Tudi beograjski Slovenci cenijo g. Smodeja kot nesebičnega, za obči blagor vnetega delavca. V prirčnem slavlju so se ga spomnili ob njegovem šestdesetletnem jubileju. Gospodu senatorju želimo tudi mi koroški Slovenci še mnogo blagoslova in uspeha polnih desetletij!

Naša pesem na fronti. Sprejeli smo sledeče zanimivo pismo: Dragi bratje in sestre Slovenci! Sprejmite prirčnem pozdrav od vojakov-Slovencev, ki se v tujini spominjajo svoje drage domovine. Kakor doma tudi tukaj še ni popolnoma zamrla slovenska beseda. Preradi pokramljamo v svoji domači govorici. Tu in tam se oglasi v našem krogu slovenska pesem. Tako sta se pred dnevi, ko je bil tako zvani „Kameradschaftsabend“, oglasila dva korajžna slovenska fanta ter pred kompanijo in častniki zapela prelepo „Nmvam čriez jizaro“. Vsem se je pesem zelo dopadla, vse je ploskalo, posebno pa so bili navdušeni domačini. Pa smo znali svojo pesem tudi zagovarjati kot narodno himno koroških Slovencev. Še vi, rojaki, v zaledju se ne strašite in ohranite slovensko korajžo! Udana Vaša Wutte Franc in Bricman France.

Še pozdrav. Že nad 14 dni sem na fronti, zdrav in dobre volje. Vidim nov svet, nabiram nove izkušnje, misli pa mi rade uhajajo v mojo domovino k moji družinici in v krog mojih prijateljev. Da so mi zdravi! Valentin Wor-nig-Lesjak.

St. Niklas — Na Dravi. (Tericam!) Po Šmarčici, ko je končano že vse delo na polju in ko zasiže milo poznovesensko sonce, se zbirajo po naših vaseh terice s svojimi trlicami k terični jami, da sterejo vroče segrete konoplje v potrebno prejo. Ta že ti-sočletna staroslovanska navada je bila vedno prava vaška slovesnost. Terice so praznično oblečene in terejo s smehom in ob šali ter pesmi trde konoplje. Od blizu in daleč pa prihajajo

gostje, da bi bili soudeleženi na tem najveselejšem opravku v letu. Terice vsakemu obesijo šopek preje na prsa. Proti večeru se pridružijo tericam še fantje z harmoniko, in veselo delo se konča s poskočnim plesom. Le škoda, da je moderni čas s svojimi tekstilnimi tovarnami izpodrinil to starodavno domačo kmečko „industrijo“ in s tem tudi tiste mile zimske večere, ob katerih so predle terice na kolovratih svojo prejo. — Tu in tam se je ohranila vendar še ta lepa stara navada. Tako tudi pri nas na Dravi. Pa terice so tudi zelo zvite. „Gospodom“ v vasi pošiljajo iz nove preje spletene vence, okrašene z jesenskimi rožami, da bi dobile v zameno kaj dobrega in tečnega za želodce. Tako so letos poslale dravske terice tudi svojemu župniku, gospodu Haniju, tak venec. Župnik jim pošlje v zahvalo takoj primer-no darilce s temile kiticami:

Na Dravi vrle so terice,
ki imajo tako lepe lice;
pa so zbile malo šale
in fajmoštru zares poslale:
Lepi venec od terične jame.
Naj še njega veselost objame!

Fajmošter pa v priznanje,
da to-le jim na znanje:
„Za lepi venec, meni poslan,
vam kozarec vinca bo podan,
da se srca vam segrejejo
in vaša rdeča ličica nasmejejo!

Deklica, ki rada tere —
tako pridni fant izbere,
da sta srečna prav vse dni
brez težav in brez skrbi!“

Eberndorf — Dobrla ves. (Smrt vrle matere.) Koncem oktobra smo pokopali ob številni udeležbi in spremstvu 15 duhovnikov mater Uršulo Kuchling, pd. Domnikovo na Dobrovi. Rajna je bila mati dveh duhovnikov, č. g. Ivana Kuchling, župnika v poklju, in Antona Kuchlinga, župnika na Ziljski Bistrici. Dosegla je 80 let, bila prej krepka in zdrava, končno pa jo je naduha položila na bolniško in mrtvaško postelj. Živela in umrla je kot prava krščanska mati. Na grobu je spregovoril v slovo ml. g. prošt Truppe in jo slavil kot vzgledno duhovniško mater. Na domu in grobu so se ji oddolžili cerkveni pevci z žalostin-kami. Naj bi vzorna mati našla med našim ženstvom mnogo posnemalk v verskem in narodnem oziru! Večni Gospodar bodi dobitljiv njeni duši, Domnikovi družini izrekamo toplo sožalje!

Smrt najstarejšega Šentjakobčana. (St. Jakob i. R. — St. Jakob v Rožu.) Dva originala-korenini smo imeli doslej v naši čedni vasi pod Golico. Osemdeseto leto sta prekoračila in se po svoji starosti bratila že kar z našo častljivo lipo sredi vasi. Bila sta to Korajmanov in Majarčev oče. Prav ponosna sta bila na svojo lepo starost in še na svoje kleno zdravje ter sta večkrat zatrdila, da se še dolgo ne bosta preselila k „Jokeju“ na hrib. Bela žena ju je sedaj vendarle razdružila. V soboto 18. t. m. so Šentjakobčani spremljali Korajmanovega očeta Antona Partl na njegovi zadnji poti. Pa je menda le rad šel, saj mu življenje na stara leta ni bilo poslano z rožicami in so pred njim šle na oni svet njegova žena ter tri hčerke. Nekoč je videl lepe čase, ko se je kot mlad gostilničar, večš mesar in strasten lovec iz sosednjih Klopic nad Šentiljem priselil v Šentjakob in so bile prilike tedanje-ga časa naklonjene njegovim obrti. A prišla so pozneje trda leta, v njegovo družino je posegala kruta usoda in končno je prejel tako veseli, življenja polni mož utihnil in osamel, dokler ni nekega dne v tihem snu, spreviden s svojim Bogom, zaspal na oni svet. Sveti naj mu večna luč! — Njegovemu drugu, Majarčevemu ateju, pa želimo, da učka zdrav in čil svojo stoletnico.

Waidisch — Bajtiše. V noči od 11. do 12. t. m. se je obesil tukaj stanujoči tovarniški delavec Jožef Pegrin. Bil je že več let vdovec in sedaj se je nameraval zopet ženiti. V soboto 11. novembra so bili na občini in podali

oklic, nato so se do poznega večera veselo zabavali, zjutraj pa so našli ženina mrtvega. Pokopan je bil na Bajtišah.

Koroški drobiž: Prosvetni minister je odredil, da trajajo božične počitnice na vseh šolah Vzhodne marke od 24. dec. do 2. januarja. V sredo 3. januarja je spet reden šolski pouk. Na višjih šolah se hkrati zaključijo prvi trimester in do-bijo dijaki spričevalo za prvo tretjino šolskega leta. — Z novim letom se spet otvori graška univerza z vsemi dose-danjimi fakultetami. — S pištolo se je ponesrečil 27 letni Oto Moritsch iz Podkloštra. Vsled nesrečnega ravnanja mu je krogla obtičala v levi nogi. — Za praznike so predvidene na železnicah znižane povratne vozovnice, veljavne od 21. decembra do 4. januarja. — Beljaški občini je bilo za zidanje stanovanjskih poslopj odobrenih 190.000 mark posojila. — V Blatogradu je pogorelo gospodarsko poslopje na znem Angererjevem posestvu. — 29 letni David Arzberger iz št. Štefana v Labotski dolini je bil pred izrednim sodiščem za celovski sodni okraj obsojen na 15 mesecev zapora, ker je poslušal neko inozemsko radio-postajo. — Posestniku Janezu Kotniku, pd. Tonicu v Tinjah, je pogorelo gospodarsko poslopje. Zgorela je vsa krma, živino so pravočasno rešili. — Otroški vrtci našega ozemlja, doslej uvedeni za poletni čas, se pretvarjajo v trajne, letoletne ustanove.

Naša prosveta

Nekaj spominov na Matijo Majarja.

(Ob 130letnici njegovega rojstva.)

Stotridesetletnica rojstva našega koroškega rojaka Matija Majarja Ziljskega nam daje ponovno priliko, da zbudimo spomin na življenje in delo tega velikega moža. Matija Majar Ziljski si je stekel za slovenski narodni prepored nevenljive zasluge, saj je bil v svojih moških letih kot človek in pisatelj eden najvplivnejših naših narodnih buditeljev in borcev za slovenske narodne pravice, velik ideolog slovenstva in slovanstva.

Svojemu nemškemu priimku ni brez vzroka dodajal v svojih spisih prista-vek Ziljski. Kajti njegov duh in njegovo delo sta rasla prav iz duše in zemlje tistega dela Koroške, ki ga domačini že od nekdaj na kratko imenujejo Zilja. Zilja je dala Slovincem lepo vrsto narodnih buditeljev, jezikoslovcev, narodoslovcev, zgodovinarjev: Urban Jarnik s Potoka pri Štebnu na Zilji in Matija Majar z Gorici pri Borljah sta bila vse to hkrati; neutrudni narodni buditelj je bil dalje zadnji koroški državni poslanec v dunajskem parlamentu France Grafenauer iz Most pri Brdu, da omenimo le najvidnejše.

O svojem rodu je zapisal Matija Majar sam v spominsko knjigo gorjanske župnije: „Matija Majar, Zilan iz Gorican rojen, zakonski sin Gregorja Majarja, Žnidarjovega na Videncih in njegove žene Neže Loj Andernovceve u Šentštefanu. Je šel v Celovec študirat s četrmi dvajsetnicami u žepu.“ V Celovcu se je mlademu študentu iz Zilje pod vplivom njegovega ožjega rojaka in pesnika Jarnika kmalu zbudilo veselje za zapisovanje in zbiranje slovenskih narodnih pesmi. Poznal in pel jih je že od svoje mladosti. Saj je Stanko Vraz, ki je zbirajoč narodne pesmi, obhodil slovenske dežele, dejal, da se — kolikor on ve in zna — nikjer toliko ne prepeva kakor na Zilji. Odtlej je Matija Majar celo svoje življenje z vso vnemo zbiral in zapisoval slovenske narodne pesmi; v ta namen ni le prepotoval Koroške, temveč tudi Goriško in Beneško tja do Trsta in tudi Štajersko. Prav tako so ga zanimale tudi narodne pripovedke, pravljice, slovenski narodni običaji in šege, narodne noše. Na etnografsko razstavo v Moskvi, kamor je tudi sam šel, je poslal celo narodne noše in vso opremo za izbo z ziljsko svatbeno skupino, ki je zbudila v vsem slovenskem oddelku največje zanimanje. Narodne pripovedke

in svoje številne spise je Majar pričeval po raznih slovenskih in slovan-skih listih. Sam je v posebni knjigi objavil samo svoje svete pesmi, ki jih je imel posebno rad. To je „Pesmarica cerkvena ali svete pesmi, ki jih pojo ilirski Slovenci na Štajerskem, Kranjskem, Koroškem, Goriškem i Benatskim... zbral i na svet izdal Matija Majar, kapelan pri stolni cerkvi v Celovcu.“

S svojo gorečo ljubeznijo do slovenskega naroda in jezika in do vsega slovanstva je Majar vplival predvsem na mlajšo slovensko generacijo, ki je nastopila in uveljavila mnogo njegovih nauk.

Matija Majar Ziljski je bil tudi goreč in do svoje smrti neutrudljiv pobornik vseslovenskega jezika. Toda v tem svojem prizadevanju ni žel uspehov. Umril je kot osamel starček v daljni Pragi.

Lepo uspeli občni zbor „Planine“. — Selani so minulo nedeljo otvorili novo prosvetno sezono z občnim zborom svojega kulturnega društva. Do 80 mož in fantov, žena in deklet je bilo zbranih v dvorani pri Mažeju, krajevno vodstvo nar. soc. stranke pa je na željo društvenega odbora odposlalo svojega zastopnika v osebi učitelja g. S l a m a n i g a. Zborovanje je otvoril in vodil nad vse marljivi tajnik L o j z e, ki je po uvodni pesmi selskega moškega zbora in pozdravu navzočim predal besedo predvidenemu novemu društvu, predsedniku Janku G r u d n u. Le-ta je v jedrnatih besedah orisal pomen prosvetnega delovanja za ohranitev slovenske kulture in slovenskega značaja in moško zastavil svojo besedo, da bo posvetil „Planini“ vse svoje sile. Sledil je govor **tajnika Slov. prosvetne zveze**, ki je po orisu Velike Nemčije, njenega ustroja in osnov narodnega socializma naglasil, da se **hočemo koroški Slovenci poslužiti vseh, v pravih slovenskih kulturnih društev odobrenih kulturnih svoboščin in tako v samopomoči naglasiti, da se nikdar ne bomo odrekli pravici do lastne slovenske kulture.** „Predvsem hočemo ljubosumno čuvati in gojiti našo materno besedo, posodo slovenskega duha in slovenske svojstvenosti, da vsaj nekoliko odpomo-remo nedostatkam našega narodnega položaja!“ Krepki sledeči nagovor **Micke Olipove** je izzvenel v zaprisego zvestobe slovenski materinščini. Volitve so potrdile Janka Grudna za društv. vodjo in šest njegovih sotrudnikov kot odbornikov. Po živahnem razgovoru med slučajnostmi in zahvali navzočim je zbor zaključila ubrana pesem fantov-Selanov.

Ludmannsdorf — Bilčovs. Občni zbor slov. kulturnega društva „Bilke“ je na praznik Brezmadežne ob pol 3. uri pop. pri pomoči v Bilčovsu. Sodelujejo tamburaši.

Eisenkappel — Železna Kapla. Na praznik Brezmadežne, dne 8. decembra, je ob 12. uri op. pri Kolerju v trgu občni zbor slov. kult. društva v Železni Kapli. Sodelujejo pevci in govornik iz Celovca.

St. Kanzian — Škocijan. V nedeljo 10. decembra ima naše kulturno društvo ob 9. uri dop. v svoji sobi v župnišču svoj redni občni zbor. Na sporedu tudi govor. Člani iskreno vabljani!

Pretep. — Šiman je prisolil Naceju v pretepu krepko zaušnico. Nace ga grdo pogleda in vpraša: „Ali si mi jo priložil zares ali v šali?“ — Šimen: „Zares!“ — Nace: „Bodi vesel, kajti take šale bi si ne dovolil!“

Oh, te ženske! — Ančka kaže Nežki svojo sliko in pravi: „Ali si te ne zdi, da sem na tej sliki neznanstvo grda in me je fotograf slabo zadel?“ — Nežka: „Meni se zdi, da si dobro zadeta.“

Prismuk. — Frklnov Motl je stal ob telegrafskem drogu in nepremično zijal na žico. Mimo pride sosed Peter in ga vpraša: „Kaj zijaš v žice, Motl?“ Motl se previdno ozre in zašepeče: „Slišal sem, da je župan poslal danes po telegrafu svojemu sinu cel stotak. Sedaj čakam, kedaj bo denar smuknil po žici.“

Naše gospodarstvo

Rastlina — najmodernejša tovarna.

V zadnji številki smo si ogledali zemljo in ugotovili, da živi v njej nebroj malih, živih bitij ali bakterij, ki pospešujejo ali tudi zavirajo rast. V zemlji črpa rastlina hranilne snovi, ki so sestavljane iz naslednjih prvin: vodika, kisika, dušika, ogljika, fosforja, kalija, natrija, apna, železa, žvepla, magnezija, kremika in klora. Te prvine se nahajajo v zemlji kot raztopine raznih soli. Koreninice jih vsrkavajo in kot rastlinski sok potujejo v steblo, vejice, liste, cvetje in sadove. Iz zraka dobi rastlina samo ogljikov dvokis in sicer z dihanjem.

Rastlinsko seme vsebuje škrob, toliščo in beljakovino, ki zadostujejo do časa, ko so se v zemlji razvejile koreninice, ki srkajo hrano iz zemlje. Sedaj rastlina lahko sama sprejema hrano iz zemlje in zraka.

Kot smo že povedali, jemlje rastlina iz zemlje raztopljene soli, iz zraka pa ogljikov dvokis. Iz obeh tvori s pomočjo listnega zelenila in pod vplivom sončnih žarkov škrob oziroma sladkor. To je prva organska snov, ki nastane v rastlini. Njen postanek imenujemo asimilacijo ali usvajanje. Vršni se v zelenih listih živih rastlin. Vsak rastlinski list je sestavljen iz stanic ali celic. Gornja plast stanic je polna zelenih zrn, v njej se vrši usvajanje, nastavlja se škrob. Spodnja plast je gobasta in preprežena z drobnimi žilicami, ki dovajajo hranilni sok iz korenin. Tu se pretvarjajo hranilne snovi, ki jih dobiva rastlina iz zemlje in zraka, v razne spojine. Rastlinski listi so najmodernejša kemična tovarna. V tej tovarni opazujemo najčudovitejši in najvažnejši pojav v rastlinstvu, ko se iz neživih snovi tvori živa organska snov. Tu je izvor kruha in vse druge hrane za ljudi in živali.

Ta naravna tovarna rabi za svoje obratovanje vodne pare, ogljikovega dvokisa, listnega zelenila, sončnih žarkov in vrhutega še kalij, ki ga imenujemo tvoritelja škroba. Tovarna je neprestano na delu. Podnevi se iz omenjenih neživih snovi tvori škrob, ponoči ga predeluje v sladkor in druge organske snovi in ga odpošilja v razne rastlinske dele. Za usvajanje škroba so potrebni sončni žarki, ponoči pa rastlina vsrkava kisik ali bolje rečeno: diha. Ko izgubijo listi zelenilo (klorofil), preneha usvajanje ali asimilacija. Listi odpadejo in rastlina se pripravljala na zimski počitek. Kmetova naloga je, da podpira obratovanje te naravne tovarne. Če daje dovolj gnoja, dobavlja tovarni prepotrebne surovine. Če zemljo rahlja, pospešuje vsrkavanje rastlinic. Če seje ali sadi bolj na redko, krbi za svetlobo in zrak. Kadar odstranja plevel, uničuje škodljivce, ki se skušajo obogatiti na račun rastlinske tovarne. Tako je kmetovo delo na polju ali vrtu uprav veličastno soustvarjanje z neumorno ustvarjajočo naravo.

Štetje živine dne 4. decembra. V ponedeljek 4. decembra bodo v vsej državi šteli živino. Prvič se šteje v vojnem času in bo torej štetje še posebno važno. Nihče naj ne bi dajal napačnih podatkov, ker je prvič kaznivo in drugič kmetu samemu v škodo. Država hoče imeti točen pregled števila živine, da zamore odrediti vse potrebno za podvig živinoreje, ukrepati potrebno glede razdelitve živil, krmil i. dr. Zato država pričakuje, da bodo živinorejci naporno delo števec s točnimi odgovori podprli.

Skrbimo že sedaj za zgodnji krompir. Znano je, da s predkalenjem semenskega krompirja, namenjenega za zgodnjo saditev, izdatno pospešimo vlgredno rast. Pri tem postopamo na sledeči način: semenski krompir hranimo na hladnem, temnem prostoru do januarja, da nam ne začne kaliti še v decembru. Temperatura naj ne bo višja od 6 stopinj nad ničlo. V januarju skrbimo za boljšo svetlobo in

višjo temperaturo, nakar začne krompir kmalu kaliti. Njivo že v jeseni pognojimo in preorjemo.

Inšpekcija na sadnem vrtu. Sedaj je čas sadne inšpekcije. Skrbno in vestno si bo sadjar ogledal vse drevje od korenin do vrha. Pod nagrbano skorjo se skriva škodljivi mrčes in se pripravljala v mehkem gnezdecu na prezimovanje. Uverjen je, da ga gospodar itak ne iztakne. Po vejah in vejicah se tvorijo črni obroči z rumeno-belimi pikami. To so jajčeca škodljivca-metulja, katerega vlgredne gosenice bodo žrle listje in cvetje. Na deblu se nahajajo nekake gobice, sestavljene iz rjavih las. To je gnezdišče izredno požrešne žuželke. Uprav duhovit je drug metulj, ki si je za zimsko spanje izbral liste po vejah in se vanje zavil kot v toplo odejo. Previdnejši škodljivci so se ugnezдили pri koreninah ali v neposredni bližini in čakajo sonca in zelenja za novo žrtje. Tako se nahaja na in ob drevesu vsa škodljiva golazen, ki bo v vlgredi v podvojenem številu napadla zelenje in cvetje na drevju. Gorje sadju in sadjarju, če bo lahko brezskrbno prezimila!

Svinjska ohromelost. To je nevarna kuga. Živali nimajo teka in se rade z glavo zarijejo v steljo, mnogo ležijo in le nerade vstajajo. Pri hoji se naslantajo ob steno, radi jim kleceta zadnji nogi. Čim se jih dotaknemo, zacvilijo. Sledijo krčji, glava postane toga, oko topo, tretji ali četrti dan žival samo še leži in premika noge semintja. Če preživi peti dan, lahko spet ozdravi, sicer pa pogine. Ta nevarna kuga napada najrajše prašiče od 2 do 5 mesecev, često se razširi na ves svinjak, često napade samo nekatere živali. Povzročitelj kuge je doslej ostal

neznan in je torej zdravljenje ohromelih živali brezuspešno. Z raznimi cepitvami pa se zdrave živali pred kugo lahko zavarujejo. Edino uspešno in pravilno je, če posvečajo kmetje vso pozornost in skrb, da se kuga ne utihotapi v njihov svinjak in da se v njem prosto ne širi.

Dvakratno krmljenje na dan lahko takoj uvedemo. Prehod ni potreben. Krave bodo sicer prvi dan nekam čudno gledale, a se kmalu privadile. Vsaj zvečer se mora žival do sitega najesti. Vedeti moramo, da dvakratno krmljenje nikakor ne pomeni štednje krme, marveč izključno samo štednjo pri delu.

Podplati držijo dalje in so trpežnejši, če smo jih imeli vsaj 12 ur v kuhanem lanenem olju. Olje nalijemo na krožnik ali v pločevinast pokrov. Po tem olju postane podplat trd in nenavadno trpežen. Vendar moramo paziti, da ne pride olje na usnje, ki bi sicer postalo trdo, neprožno. Tako prepariran podplat ne pušča vode in je vendar zadosti elastičen za lahko hojo.

Živinski in zelenjadni trg. Voli A —.88 do —.91, B —.77 do —.83, C —.73; biki najboljše vrste —.93, A —.81, B —.73, C —.63; Krave najboljše vrste —.91, A —.80 do —.85, B —.70 do —.77, C —.52 do —.65, D —.46; telice najboljše vrste —.97, A —.87, B —.73 do —.79, C —.69 mark za kg žive teže. — Zelenjad: (prva cena za producenta, druga za trg) namizni karfijol A 48, 60, B 36, 40, ohrovt A 16, 20, špinat 30, 37, korenje A 20, 25, redkev 11, 15, solata v glavicah A 36, 45, B 27, 36, fizo 28, 40, Belo zelje A 9, 11, B 7, 9, kisló zelje 25, 32, čebula A 20, 25, B 15, 19, repa (na trgu) 6, kislá repa 22 pfenigov za kg.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Že stari Egipčani so po golobih pošiljali vojaška poročila. Navzlic radiu in brzjavu, avtomobilskim in letalskim kurirjem uporablja še danes vsaka vojska goloba pismošo za prenašanje sporočil. Malokdo pa ve, da golob pismošo nikakor ni novodobna pridobitev. Bržkone so ga uporabljale že najstarejše vojske. Hieroglifi, ki so jih našli v Egiptu, dokazujejo, da so tam že pred več tisočletji uporabljali golobe pismošo za prenašanje vojaških poročil.

Z jadrnico čez ocean. Rimski list „Messaggero“ poroča, da je v Ameriki živeči Italijan Martinuzzi s čolnom dvakrat premagal Atlantski ocean. Martinuzzi je odrinil z jadrnico letos 3. junija iz njujorške luke proti Italiji, kamor je prispel 1. septembra, kjer je obiskal v Neaplu svoje stariše. Zaradi dogodkov, ki so medtem nastopili, se je takoj po svidenju z očetom in materjo vrnil nazaj v Ameriko, kamor je prispel sredi novembra.

Prvi francoski general padel v vojni. V pariški vojni bolnišnici je podlegel ranam, dobljenim na bojnem polju, francoski divizijski general Raymond Pigon. Pokojni general Pigon je prvi francoski general, ki je padel v sedanjí vojni. V svetovni vojni je padlo okoli 30 francoskih generalov raznih činov.

Boj ribičev s sestradanim morskim psom. Iz Šibenika poročajo, da se je nedaleč od pristanišča Rogoznice odigral na morju pravi spopad med ribiči in nad 2 metra dolgim ter 120 kg težkim morskim psom. Ribiči so se nahajali v majhni ladji pri ribolovu, ko je vse iznenadila morska zverina. Morski pes je s tako silo zagrabil z zobmi z ladjo, da mu je ostal v deski njegov zob. Ribiči so se nahajali v veliki nevarnosti. Vrgli so se na morskó zverino in jo z nekoliko posrečenimi udarci pobili. Nato so jo potegnili na ladjo. Ker niso dobili v drobno ubitega morskóga psa nikakšne hrane, mislijo, da jih je morskí pes napadel zaradi lakote. Morskóga velikana bodo razstavljali po jugoslovanskih mestih.

Navadno mislimo, da ljudje, ki žive nemirno življenje, zgodaj umirajo. Podatki zavarovalnic nam pa kažejo, da ni tako. Ljudje v poklicih, v katerih

nimajo nikoli miru in oddiha, dočakajo navadno visoko starost in umirajo starejši kakor ljudje, ki žive mirno, urejeno življenje. Čuden je ta pojav zlasti pri politikih, ki žive po podatkih zavarovalnic povprečno 70 let, mnogi pa dočakajo tudi 80 ali še več let. Isto velja za generale. Nasprotno pa žive uradniki, kmetje, trgovci in ljudje podobnih poklicov povprečno samo 62 let. Zdi se torej, da način življenja ne vpliva vedno na njegovo dolgot in da je odmerjeno daljše življenje prav ljudem, ki se morajo dan za dnem prebijati skozi razne ovire.

Kakšen je normalni utrip srca? Krvni obtok ugotovimo, če položimo palec na ožilje ob notranji strani zapestja. Obenem gledamo na uro, ki nam kaže tudi sekunde, in pazljivo štejemo, kolikrat začetimo krvni utrip vsake pol minute. Normalni krvni utrip znaša: pri novorojenčku 130 udarcev na minuto, pri desetletnem dečku 90, pri 20 do 60letnem človeku 70 do 75 udarcev na minuto. S starostjo nad 60 let utrip nekoliko pada.

Skopost. — Strešnjak je slovel kot skopuh. Ko je nekoč cerkovnik v cerkvi došel do njega s puščico, je vrgel vanjo svoj novic, česar cerkovnik ni opazil. Zato pred njim še enkrat pozvončkla. Strešnjak mu zašepeče, da je že dal. Nato cerkovnik: „Saj verjamem, toda — žal — nisem videl.“ So-seš Brnjak pa ga dregne rekoč: „Jaz sem videl, pa ne morem verjeti.“

Ali mu česa manjka? Skozi vas se vrača domov stari Jožnjak nekoliko okajen. Predolgo je zasedel in se venomer spotika. Pa vpraša sosed sosed: „Kaj pa danes Jožnjaku manjka?“ — „Nič mu ne manjka! Še preveč ima.“

Najtežji jezik. — „Ali je res, gospod profesor, da obvladate vse evropske jezike?“ — Profesor: „Prav vse: nemško, angleško, francosko in druge. Le jezika svoje žene ne obvladam.“

Narod naj živi!

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Joško Suppanz, Klagenfurt, Klausnerring 26. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. —